

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie E. C. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 listopada 2024 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. **sędziego Sądu Najwyższego Anny Dziergawki,**

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. i art. 41 k.p.k. *a contrario* **żądania o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Anny Dziergawki w części dotyczącej żądania wyłączenia od rozpoznania sprawy sędziego z uwagi na istnienie uzasadnionej wątpliwości co do braku jego bezstronności – nie uwzględnić**

2. na podstawie art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz art. 41 § 2 k.p.k. *per analogiam* - **wniosek w pozostałej części dotyczącej żądania wyłączenia z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu – pozostawić bez rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Pismem z 12 sierpnia 2024 r. obrońca skazanych E. C. i in., zażądał w trybie art. 41 k.p.k. wyłączenia SSN Anny Dziergawki od rozpoznania

w sprawie II KS 39/24 skargi na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 6 marca 2024 r. sygn. akt II AKa 40/22, o częściowym uchyleniu wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z 14 czerwca 2021 r. sygn. akt II K 42/17, albowiem powołana została na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Nadto uprzednio do czasu powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego w dniu 8 września 2023 r., pełniła funkcję wiceprezesa Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, na którą powołana została z dniem 18 maja 2018 r. a nadto wykładała w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, co świadczyć ma o jej bliskich relacjach z Ministrem Sprawiedliwości, którego dwukrotnie była przedstawicielem w Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji radcowskiej. W końcowym fragmencie zawierał także charakterystykę ścieżki awansu zawodowego sędziego. Dla podkreślenia swoich racji wnioskodawca przywołał wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2024 r. w sprawie sygn. I KK 398/22.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Wniosek nie jest zasadny ani w aspekcie procesowym ani ustrojowym. Niewątpliwie art. 41 § 1 k.p.k. ma chronić przed rozpoznaniem sprawy przez sędziego stronnictwo. Sędzia ulega bowiem wyłączeniu zawsze, jeżeli zaistnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Dla stwierdzenia podstawy wyłączenia sędziego, wymagane jest zatem istnienie określonej kategorii okoliczności, która, jeżeli zestawia ją z przedmiotem rozstrzygnięcia w określonej sprawie, prowadzi do wniosku o uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego, mającego ją rozstrzygnąć. Oznacza to, że pomiędzy podnoszonymi okolicznościami, które powinny mieć charakter rzeczywisty i obiektywny, a rozstrzygnięciem konkretnej sprawy musi zachodzić związek funkcjonalny, pozwalający na możliwości wyprowadzenia z nich wniosku o istnieniu uzasadnionej wątpliwości co do braku bezstronności w rozstrzygnięciu tej sprawy. Uzasadniona wątpliwość co do bezstronności, w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k., zachodzi bowiem tylko *in concreto*, a nie *in abstracto*. Nie może zatem stanowić jedynie subiektywnego przekonania

określonej osoby, lecz winna być konkretna, realna, obiektywna i poddająca się zewnętrznej weryfikacji (*por. postanowienie SN z 11 stycznia 2012 r. sygn. akt III KK 214/11*). Wątpliwość co do bezstronności sędziego powinna być więc należycie, a zatem wystarczająco "uzasadniona". W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że należy ją rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, w tym zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym, opartą na zobiektywizowanych przesłankach oraz analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie rozumującego obserwatora procesu (*zob. uchwała SN z 26 kwietnia 2007 r. sygn. akt I KZP 9/07, OSNKW 2007/5/39; wyrok SN z 8 stycznia 2009 r. sygn. akt III KK 257/08, LEX 532400; wyrok SN z 18 marca 2009 r. sygn. akt IV KK 380/08, LEX 491543*).

Z całą pewnością tego rodzaju argumentów wniosek skazanego nie zawiera. Nie należy do nich sam fakt, iż władze wykonawcze lub ustawodawcze uczestniczą w procesie mianowania sędziego, czy wyznaczania na stanowiska funkcyjne związane z zarządzeniem jednostkami organizacyjnymi wymiaru sprawiedliwości, czy organach samorządu zawodowego, nie wyłączając dyscyplinarnych, albo kierowania w ramach obowiązków do realizacji zadań o charakterze dydaktycznym, co świadczyć miałyby o jej bliskich relacjach z Ministrem Sprawiedliwości, którego dwukrotnie była przedstawicielem w Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji radcowskiej. bowiem samoczynnie nie wywołuje to ani zależności sędziego od tych władz, ani nie wzbudza wątpliwości co do jego bezstronności. Kwestie ustrojowe nie wchodzą bowiem w zakres merytorycznego oddziaływania tego przepisu. Tym samym nie wywołuje automatycznie uzasadnionej wątpliwości co do ich bezstronności powołanie sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Dopiero wykazanie okoliczności świadczących o tym, iż na zainteresowanym po mianowaniu wywierana jest presja i otrzymuje instrukcje w ramach wykonywania swoich obowiązków orzeczniczych, stanowi taką wątpliwość, która winna znaleźć odzwierciedlenie w stosownej decyzji procesowej (*zob. wyrok TSUE z 9 lipca 2020 r. w sprawie C - 272/19, VQ przeciwko Land Hessen, w pkt 54*). Oznacza to, że

decyzja o wyłączeniu sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie może przyjmować za podstawę faktyczną okoliczności, iż dany sędzia został powołany na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa działającej i ukształtowanej na podstawie obecnie obowiązujących przepisów. Kwestie takie rozstrzygane są na podstawie faktów, a takich w realiach tej sprawy nie wykazano. Dlatego żądanie sformułowane we wniosku w zakresie odwołującym się do art. 41 k.p.k. nie może zostać uwzględnione, najzwyczajniej z uwagi na brak stwierdzenia takich okoliczności w realiach niniejszej sprawy. Natomiast w zakresie okoliczności o charakterze ustrojowym, pozycjonujących się poza jego zakresem, stosownie do wyroku Trybunał Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r. w sprawie P 22/19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 413), które nie mogą stanowić podstawy decyzji o wyłączeniu sędziego, wniosek musi zostać pozostawiony bez rozpoznania. Art. 41 k.p.k. nie ma bowiem zastosowania do okoliczności powołania sędziego na urząd, których wpływ na bezstronność i niezawisłość sędziego badana może być tylko w ramach dedykowanej temu procedurze przewidzianej w aktualnie obowiązującej wersji ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, znowelizowanej ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 1259), na mocy której do ustawy o Sądzie Najwyższym dodany został art. 29 § 4, stanowi zresztą wprost o tym, że: *„Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*. Jednocześnie, ustawodawca rzeczoną nowelizacją wprowadził tryb tzw. testu niezawisłości i bezstronności, w którym – zgodnie z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym – dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego (sędziego delegowanego) wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Z żądaniem w tym przedmiocie może wystąpić strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym (art. 29 § 7 ustawy).

Wymienione wyżej przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym weszły w życie w dniu 15 lipca 2022 r., co oznacza, iż od tego momentu bezspornym pozostaje, iż niedopuszczalne jest badanie niezawisłości i bezstronności sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w odniesieniu do okoliczności towarzyszących jego powołaniu. Przepis ten zawiera ogólną podstawę wyłączenia sędziego podejrzanego o stronnictwo, w związku z czym przedmiotem rozpoznania w tym trybie może być jedynie wniosek o wyłączenie sędziego oparty na innych – niż określone w art. 29 § 4 i 5 cyt. wyżej ustawy o Sądzie Najwyższym – przesłankach. Badanie tej kwestii, co wynika z art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, zostało ograniczone do dwóch kryteriów tj. okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, przy czym – w myśl art. 29 § 4 tej ustawy – okoliczności towarzyszące powołaniu tego sędziego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z jego udziałem lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Ta regulacja pozostaje zatem w relacji *lex specialis* względem art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając tym samym możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze.

W tym stanie rzeczy wniosek o wyłączenie SSN Anny Dziergawki w trybie art. 41 § 1 k.p.k., w aspektach w nim wskazanych, w zakresie tego, który został oparty wyłącznie na okoliczności odnoszącej się do jej powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – uznać należy za niedopuszczalny z mocy ustawy.

Ze wskazanych wyżej powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt. 1 i 2 sentencji.

[J.J.]

r.g.

[a.ł.]

